

Opodatkowanie handlu kryptowalutami – kierunki i decyzje polityki podatkowej¹

Filip Majdowski*

Opodatkowanie obrotu kryptowalutami do końca 2018 r. budziło wiele wątpliwości, w szczególności w świetle braku szczególnych zasad w podatkach dochodowych oraz podatku od czynności cywilnoprawnych. Od 1 stycznia 2019 r. polski ustawodawca postanowił wprowadzić do polskiego systemu podatkowego kompleksowy reżim sankcjonujący skutki podatkowe związane z obrotem walutą wirtualną w obydwu podatkach dochodowych, podczas gdy w połowie 2018 r. postanowił zaniechać na okres jednego roku poboru podatku od czynności cywilnoprawnych. Handel walutą wirtualną wywołuje określone skutki również w podatku od towarów i usług, gdzie wiodącą rolę w ich zdefiniowaniu przypisać należy wyrokowi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 2015 r. Zamierzeniem niniejszego artykułu jest przybliżenie zasad związanych z opodatkowaniem obrotu kryptowalut ze wskazaniem na ich praktyczne problemy i decyzje polityki podatkowej, które w swoim założeniu miały te problemy usunąć. Tam gdzie jest to właściwe autor będzie odnosił się również do sytuacji prawno-podatkowej sprzed wprowadzenia zmian.

Słowa kluczowe: waluta wirtualna, kryptowaluta, podatek dochodowy, VAT, PCC, handel
JEL Classification: K34

* Doktor nauk prawnych • wicedyrektor w Departamencie Systemu Podatkowego w Ministerstwie Finansów • ✉ filip.a.majdowski@gmail.com •
ORCID: 0000-0002-7276-4187

1. Wprowadzenie

W roku 2019 przypada jedenasta rocznica wymyślenia kryptowaluty bitcoin jako pierwszej zdecentralizowanej wirtualnej waluty wykorzystującej technologię blockchain. W 2008 r. mało kto mógłby przewidzieć, że to, co uważano za elektroniczny system płatności oparty na dowodach kryptograficznych, stanie się jedną z większych innowacji XXI wieku z głębokim wpływem wy-

¹ Poglądy wyrażone w artykule niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko instytucji, której autor jest pracownikiem.

kraczającym daleko poza sektor płatności (Bał, 2018, s. 54). W ostatnich latach można zaobserwować dynamiczny rozwój rynku walut wirtualnych. Liczba zarówno użytkowników, jak i akceptantów, którzy chcą ją zaakceptować jako prawidłową formę płatności, gwałtownie rośnie. Ponadto, popularność emisji nowej kryptowaluty (ang. *Initial Coin Offering* – ICO) na wzór pierwszej oferty publicznej/crowdfundingu pokazuje, że wirtualna waluta nie ogranicza się już tylko do pełnienia roli alternatywy płatniczej względem klasycznych walut *fiat* (np. PLN, EUR, USD),

ale coraz częściej jest postrzegana jako obiecujący instrument pozyskiwania środków finansowych. Bitcoin otworzył drogę do opracowania ponad 1600 innych wirtualnych systemów walutowych (altcoins – *alternative cryptocurrency*), które są obecnie w użyciu i które doprowadziły do powstania całej branży firm opartych na wirtualnej walucie, mających na celu ułatwienie transakcji pomiędzy użytkownikami wirtualnej waluty. Coraz powszechniejsze wykorzystanie wirtualnej waluty i technologii blockchain dobrze ilustrują liczby dotyczące bitcoina jako największej z kryptowalut. W grudniu 2017 r. kapitalizacja rynkowa bitcoin wyniosła ponad 299 mld USD, a cena waluty przekraczała 17 000 USD (Coin Market Cap, 2017). Wzmagające zainteresowanie kryptowalutami potwierdza również przegląd biblioteki amerykańskiego Kongresu, który w 2014 r. swoim zakresem obejmował analizę sytuacji prawnej związanej z handlem walutami wirtualnymi w około 40 państw na świecie, podczas gdy wersja tegoż przeglądu z 2018 r. uwzględnia już ponad 130 państw (The Law Library of Congress, 2018, s. 1).

Jak każda innowacja, wirtualna waluta rodzi pytanie czy systemy podatkowe państw są na nią przygotowane. Chociaż wirtualna waluta wykazuje cechy podobieństwa zarówno do tradycyjnych środków pieniężnych (walut *fiat*), jak i towaru, to ma pewne unikalne cechy i inny profil ryzyka, którego dotychczasowe przepisy mogły nie uwzględniać. Na to nakłada się fakt, że obrót wirtualną walutą w dużej mierze działa w większości państw na świecie bez szczególnej regulacji lub nadzoru prawnego². Jako przykład złożono-

Jak każda innowacja, wirtualna waluta rodzi pytanie czy systemy podatkowe państw są na nią przygotowane.

W roku 2019 przypada jedenasta rocznicę wymyślenia kryptowaluty bitcoin jako pierwszej zdecentralizowanej wirtualnej waluty wykorzystującej technologię blockchain. W 2008 r. mało kto mógłby przewidzieć, że to, co uważano za elektroniczny system płatności oparty na dowodach kryptograficznych, stanie się jedną z większych innowacji XXI wieku z głębokim wpływem wykraczającym daleko poza sektor płatności.

ści implikacji podatkowych związanych z obrotem walutami wirtualnymi niech świadczy fakt, że w polskiej bazie interpretacji podatkowych (<https://sip.mf.gov.pl/>) pod hasłem „kryptowaluty” pojawia się aż 250 interpretacji podatkowych.

Już w 2013 r. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) rozpoczęła analizę wyzwań podatkowych związanych z cyfryzującą się gospodarką w ramach projektu Erozji bazy podatkowej i przenoszenia zysków (ang. *Base Erosion and Profit Shifting – BEPS*). W raporcie OECD z marca 2018 r. omawiającym wyzwania podatkowe wynikające z cyfryzacji wirtualne waluty zostały wymienione wśród zagadnień wymagających bardziej szczegółowego i pogłębionego zbadania (OECD/G20, 2018, s. 208). OECD zasugerowało w nim analizę zagrożeń związanych z uchylaniem się od opodatkowania na skutek wykorzystania kryptowalut oraz możliwych rozwiązań tego problemu, takich jak środki legislacyjne, które zobowiążą platformy obsługujące handel kryptowalutami lub inne strony trzecie do prowadzenia adekwatnej sprawozdawczości, co miałyby umożliwić władzom podatkowym pozyskiwanie informacji na temat takich operacji³.

W związku z rosnącą popularnością niektóre państwa podjęły kroki w celu zdefiniowania skutków podatkowych powstających w związku z obrotem walutami wirtualnymi. Inne państwa oraz kryptowalut, który został powołany przez Komisji Nadzoru Finansów (Bitcoin-online.pl, 2018).

³ Autor miał przyjemność jako delegat Polski uczestniczyć w opracowaniu tegoż raportu.

W raporcie OECD z marca 2018 r. omawiającym wyzwania podatkowe wynikające z cyfryzacji wirtualne waluty zostały wymienione wśród zagadnień wymagających bardziej szczegółowego i pogłębionego zbadania.

milczały, pozostawiając opodatkowanie wirtualnej waluty w obszarze istniejących ogólnych zasad podatkowych. Polski Minister Finansów już w 2013 r. wskazał, że funkcjonowanie i obrót walutami wirtualnymi na obszarze Polski nie narusza *per se* prawa polskiego, ani prawa unijnego (Minister Finansów, 2013, s. 1). Biorąc pod uwagę rosnące wykorzystanie wirtualnej waluty, ważne jest, aby zrozumieć, na czym obrót tą walutą polega oraz na jakiej technologii się opiera, aby można było ustalić, czy waluta wirtualna wymaga dodatkowych regulacji oraz czy obowiązujące prawo jest adekwatne by zmierzyć z wyzwaniami związanymi z takim obrotem. Krajowy ustawodawca postanowił zainterweniować legislacyjnie wprowadzając po raz pierwszy w obydwu podatkach dochodowych nowy reżim dedykowany do obrotu kryptowalut od 1 stycznia 2019 r. Kwestię formułowania właściwej polityki podatkowej związanej z obrotem kryptowalutami utrudniają jej cechy konstrukcyjne, gdzie przede wszystkim wymienić wypada (1) anonimowość utrudniającą ewentualną kontrolę podatkową i weryfikację prawidłowości rozliczeń podatkowych, (2) niejednokrotnie charakter transgraniczny operacji, oraz (3) dużą płynność kursu i wielość źródeł tych kursów (giełdy i kantory na całym świecie) utrudniające ustalenie faktycznej wartości kryptowalut, co może z kolei prowadzić do zaniżania bądź zawyżania wartości do celów podatkowych (Girasa, 2018, s. 169).

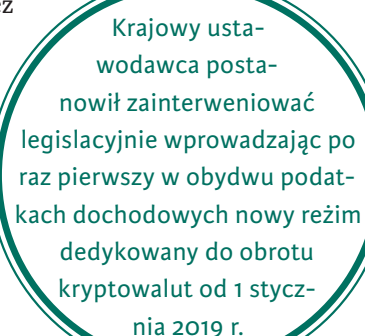
Pojawienie się wirtualnych walut skutkuje potrzebą zadania co najmniej kilku fundamentalnych pytań ze sfery polityki podatkowej. Jaki jest status waluty wirtualnej dla celów podatkowych? Czy kwalifikuje się ją jako ruchomość, pieniądze lub coś innego? Czy można traktować wszystkie typy walut wirtualnych w sposób uniwersalny? Czy zbycie wirtualnej waluty kreuje dochód czy zysk kapitałowy? Czy samo posiadanie wirtualnej waluty podlega podatkowi dochodowemu? Czy wydobycie waluty powoduje dochód podlegający opodatkowaniu? Kiedy osoba wydobywająca lub sprzedająca wirtualną walutę może zostać uznana za przedsiębiorcę dla celów podatkowych? Które transakcje w wirtualnej walucie

mogą korzystać ze zwolnienia z podatku VAT? (He et al., 2016, s. 30–31)

2. Definicja waluty wirtualnej

Ustalenie skutków podatkowych związanych z obrotem kryptowalut jest uzależnione od zdefiniowania czym właściwie są waluty wirtualne, co nie jest prostym zadaniem. Od strony technicznej kryptowaluty odnoszą się do szerokiego wachlarza rozwiązań technologicznych, które wykorzystują technikę znaną jako kryptografię. W dużym uproszczeniu, kryptografia jest techniką ochrony informacji poprzez zaszyfrowanie jej w nieczytelny format, który może być odszyfrowany przez kogoś, kto posiada tajny klucz. Kryptowaluty są zabezpieczone techniką korzystającą z systemu publicznych i prywatnych kluczy cyfrowych.

W szeroko rozumianym obrocie prawnym mamy do czynienia z co najmniej kilkoma powszechnie akceptowanymi definicjami opracowanymi przez różne instytucje na poziomie międzynarodowym i krajowym (Houben, Snyers, 2018, s. 20–23). I tak, Europejski Bank Centralny zaklasyfikował kryptowaluty jako formę nieuregulowanych pieniędzy cyfrowych, zazwyczaj wydawanych i kontrolowanych przez ich twórców, używanych i akceptowanych przez członków określonej społeczności wirtualnej (Europejski Bank Centralny, 2012, s. 13). Według treści komunikatu Narodowego Banku Polskiego i Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 7 lipca 2017 r. w sprawie walut wirtualnych, waluty te nie są emitowane ani gwarantowane przez bank centralny państwa, nie są pieniądzem, tj. nie są prawnym środkiem płatniczym, ani walutą, nie mogą być wykorzystane do spłaty zobowiązań podatkowych oraz nie spełniają kryterium powszechnej akceptowalno-

Krajowy ustawodawca postanowił zainterweniować legislacyjnie wprowadzając po raz pierwszy w obydwu podatkach dochodowych nowy reżim dedykowany do obrotu kryptowalut od 1 stycznia 2019 r.

ści w punktach handlowo-usługowych (Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego, 2017, s. 1). Waluty wirtualne nie są pieniądzem elektronicznym, nie mieszczą się w zakresie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi.

W kwietniu 2018 r. przyjęto nową ustawę o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, która jako pierwsza w systemie polskiego prawodawstwa wprowadziła normatywną definicję waluty wirtualnej oraz obowiązków określania przez prowadzących giełdy kryptowalut ryzyka prania pieniędzy przy jej wykorzystaniu (Dz.U. 2018, poz. 723). Zgodnie z tą ustawą pod pojęciem waluty wirtualnej należy rozumieć *cyfrowe odwzorowanie wartości, które jednocześnie nie jest:*

- a) *prawnym środkiem płatniczym emitowanym przez NBP, zagraniczne banki centralne lub inne organy administracji publicznej,*
- b) *międzynarodową jednostką rozrachunkową ustanawianą przez organizację międzynarodową i akceptowaną przez poszczególne kraje należące do tej organizacji lub z nią współpracujące,*
- c) *pieniądem elektronicznym w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych,*
- d) *instrumentem finansowym w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi,*
- e) *wekslem lub czekiem*

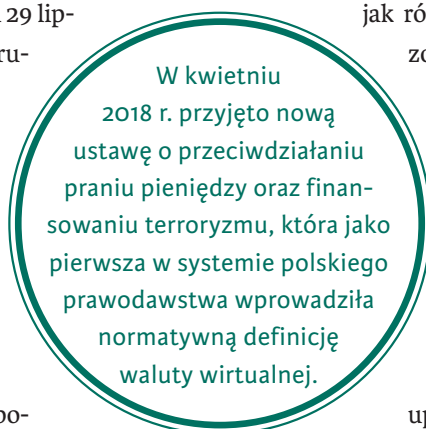
– oraz jest wymienialne w obrocie gospodarczym na prawne środki płatnicze i akceptowane jako środek wymiany, a także może być elektronicznie przechowywane lub przeniesione albo może być przedmiotem handlu elektronicznego.

Definicja powyższa obejmuje zarówno kryptowaluty, jak i scentralizowane waluty wirtualne. Użyte pojęcie jest dosłownym tłumaczeniem pojęcia „virtual currencies” stosowanego przez

Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (*Financial Action Task Force*) dla określenia walut niebędących prawnymi środkami płatniczymi i obejmującego zarówno kryptowaluty (takie jak np. Bitcoin, Monero, Litecoin itp.),

jak również dla określenia scentralizowanych walut wirtualnych (takie jak np. WebMoney czy PerfectMoney). Scentralizowana waluta wirtualna posiada jednego centralnego administratora, który zarządza ich wydawaniem i dystrybucją, a także prowadzi centralny rejestr płatności i posiada uprawnienie do wykupu jednostek danej waluty wirtualnej (Uzasadnienie, Druk nr 2233, s. 12).

Ta nowa definicja waluty wirtualnej została następnie wykorzystana w prawie podatkowym (Dz.U. 2018, poz. 2193). Nowo wprowadzony do podatków dochodowych reżim dedykowany do opodatkowania kryptowalut na podstawie art. 5a pkt 33a ustawy o PIT (Dz.U. 1991 nr 80, poz. 350, ze zm.) oraz art. 4a pkt 22 ustawy o CIT (Dz.U. 1992 nr 21, poz. 86, ze zm.) odwołuje się w sposób bezpośredni i bez jakichkolwiek zmian do powyższej definicji z Ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Uzasadnienie, Druk nr 2860, s. 10). Jeżeli więc definicja w tej ostatniej ustawie ulegnie zmianie, wówczas automatycznie wywoła to odpowiednie skutki na gruncie podatkowym. Co ważne, przyjęta technika ustawodawcza powoduje, że waluty wirtualne w systematyce ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu to jednocześnie jeden z rodzajów wartości majątkowych, które w świetle art. 2 ust. 2 pkt 27 tej ustawy obejmują prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości, środki płatnicze, instrumenty finansowe, inne papiery wartościowe, wartości dewizowe oraz właśnie waluty wirtualne. Chociaż kryptowaluty stanowią podkategorię walut wirtualnych, to na potrzeby niniejszego opracowania autor posługuje się tymi pojęciami wymiennie.

3. Podatki dochodowe

Do końca ubiegłego roku polskie przepisy obydwu podatków dochodowych nie przewidywały szczególnych regulacji dotyczących opodatkowania obrotu kryptowalutami, co prowadziło do różnorodnych interpretacji,

Do końca ubiegłego roku polskie przepisy obydwu podatków dochodowych nie przewidywały szczególnych regulacji dotyczących opodatkowania obrotu kryptowalutami, co prowadziło do różnorodnych interpretacji, a finalnie sporów przed sądami administracyjnymi.

a finalnie sporów przed sądami administracyjnymi. Podatnicy byli zmuszeni dokonywać rozliczeń obrotu kryptowalutami na podstawie ogólnych zasad wyrażonych w ustawach o podatkach dochodowych, a w obszarach niedookreślonych z uwzględnieniem stanowisk wyrażonych w objaśnieniach Ministerstwa Finansów, interpretacjach indywidualnych oraz orzeczeniach sądów administracyjnych. Jednakże w orzecznictwie prezentowano niejednokrotnie sprzeczne stanowiska, jak m.in. na tle opodatkowania transakcji zamiany kryptowalut.

W 2018 r. ustawodawca postanowił zaingerować by nadać jednako- we zasady, jasne i proste dla wszystkich podatników, ze szczególną myślą o licznej rzeszy podatników dokonujących nieprofesjonalnego obrotu kryptowalutami. Projektując całkowicie nowy reżim, ustawodawca musiał podjąć kilka podstawowych decyzji kierunkowych z zakresu polityki podatkowej, gdzie do najistotniejszych zaliczyć należy określenie źródła przychodów dla przychodów z obrotu kryptowalutami, co w kolejnym kroku pozwoliło rozstrzygnąć, czy strata z obrotu walutami wirtualnymi mogła być kompensowana z innymi dochodami podatnika (przykładowo z działalności operacyjnej), określenie skutków podatkowych wykorzystania kryptowalut do zapłaty za towary lub usługi, jak również operacji wymiany kryptowalut na inne kryptowaluty. Opracowaniu nowego reżimu opodatkowania kryptowalut towarzyszyło nadrzędne założenie by system podatkowy cechował się prostotą, a to z uwagi na znaczną liczbę osób fizycznych (zwykłych obywateli) dokonujących nieprofesjonalnego obrotu tego typu.

Opracowaniu nowego reżimu opodatkowania kryptowalut towarzyszyło nadrzędne założenie by system podatkowy cechował się prostotą, a to z uwagi na znaczną liczbę osób fizycznych (zwykłych obywateli) dokonujących nieprofesjonalnego obrotu tego typu.

wo z działalności operacyjnej), określenie skutków podatkowych wykorzystania kryptowalut do zapłaty za towary lub usługi, jak również operacji wymiany kryptowalut na inne kryptowaluty. Opracowaniu nowego reżimu opodatkowania kryptowalut towarzyszyło nadrzędne założenie by system podatkowy cechował się prostotą, a to z uwagi na znaczną liczbę osób fizycznych (zwykłych obywateli) dokonujących nieprofesjonalnego obrotu tego typu.

3.1. Przychody podatkowe

3.1.1. Transakcje generujące przychody podatkowe

Zgodnie z normą art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy o PIT opodatkowaniu podlegają przychody z odpłatnego zbycia waluty wirtualnej, przy czym przez takie odpłatne zbycie na podstawie art. 17 ust. 1f ustawy o PIT należy rozumieć wymianę waluty wirtualnej na prawny środek płatniczy, towar, usługę lub prawo majątkowe inne niż walutę wirtualną lub regulowanie innych zobowiązań walutą wirtualną. Lustrzane wytyczne odnaleźć można w art. 7b

ust. 1 pkt 6 lit f ustawy o CIT. Innymi słowy, transakcjami skutkującymi powstaniem przychodu podatkowego są (1) wymiana waluty wirtualnej na prawny środek płatniczy (walutę fiat – np. PLN, EUR, USD), czyli ich sprzedaż w kantorze, na giełdzie albo na wolnym rynku, (2) zapłata walutą wirtualną za towar, usługę lub prawo majątkowe, czy też uregulowanie zobowiązania, gdzie to prawo majątkowe lub zobowiązanie *per se* nie ma postaci waluty wirtualnej⁴. W przypadku zapłaty za towary i usługi nowo wprowadzone prze-

⁴ Wymiana waluty wirtualnej na inną walutę wirtualną, niezależnie od tego czy dokonywana na giełdzie, czy też jednostkowo jest obojętna w podatkach dochodowych, o czym szerzej w pkt 3.4 niniejszego opracowania.

pisy sankcjonują w rzeczywistości dotychczasowy stan prawny, gdzie również do końca 2018 r. wartość takiego przychodu określano w wysokości ceny zakupionych towarów lub usług (Uzasadnienie, Druk nr 2860, s. 11). Przyjęcie płatności za towar lub usługę w postaci waluty wirtualnej traktowane jest dla celów podatkowych jako dwie umowy (barter). Każda ze stron zawartej umowy będzie zarówno sprzedawcą, jak i nabywcą. W tym przypadku przychód podatkowy powstaje zarówno po stronie kupującego, który uiszcza cenę nabycia w formie kryptowaluty, jak i sprzedawcy towaru lub usługi, który przyjmuje płatność w takiej formie. Przychodem przedsiębiorcy ze sprzedaży np. towaru, będzie cena (wartość) tego towaru. Natomiast w momencie sprzedaży przez przedsiębiorcę tak pozyskanych walut (zapłaty nimi), powstały przychód kwalifikowany będzie do źródła przychodów z kapitałów pieniężnych lub zysków kapitałowych.

W przypadku zapłaty za towary i usługi nowo wprowadzone przepisy sankcjonują w rzeczywistości dotychczasowy stan prawny, gdzie również do końca 2018 r. wartość takiego przychodu określano w wysokości ceny zakupionych towarów lub usług

Przychody z obrotu walutami wirtualnymi będą kwalifikowane do przychodów z kapitałów pieniężnych lub zysków kapitałowych nawet wtedy gdy obrót nimi będzie następował w ramach prowadzonej działalności.

Powyższa definicja przychodów podatkowych z obrotu walutami wirtualnymi implikuje ponadto, że nie będą do nich zaliczane przychody podmiotów prowadzących działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług między innymi w zakresie wymiany walut wirtualnych na środki płatnicze czy też wymiany walut wirtualnych na inne waluty wirtualne. Oznacza to, że opodatkowanie działalności gospodarczej prowadzonej przykładowo przez giełdy lub kantory walut wirtualnych przebiegać będzie na zasadach ogólnych, właściwych jak dla innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

3.1.2. Kwalifikacja do właściwego źródła przychodów

Klasyfikacja przychodów z walut wirtualnych do właściwego źródła przebiega podobnie na gruncie ustawy o PIT oraz ustawy o CIT. I tak, na gruncie ustawy o PIT będą to przychody z kapitałów pieniężnych (art. 17 ustawy o PIT).

Tymczasem, na potrzeby ustawy o CIT przychody z walut wirtualnych będą zaliczane do źródła przychodów z zysków kapitałowych (art. 7b ustawy o CIT). Przychody z obrotu walutami wirtualnymi będą kwalifikowane do przychodów z kapitałów pieniężnych lub zysków kapitałowych nawet wtedy gdy obrót nimi będzie następował w ramach prowadzonej działalności (z wyłączeniem wspomnianych przedsiębiorców prowadzących giełdy kryptowalut i innych pośredników). Do końca 2018 r. przychody z wymiany kryptowaluty na walutę (krajową lub zagraniczną), poza przypadkami prowadzenia działalności gospodar-

czej, były natomiast w świetle jednolitego stanowiska sądów administracyjnych zaliczone do źródła przychodu, jakim są prawa majątkowe, o których mowa w art. 18 ustawy o PIT (zob. sygn. III SA/Wa 3374/14; sygn. I SA/Gd 1551/15; sygn. II FSK 488/16; sygn. I SA/Ol 202/18). Ta ostatnia klasyfikacja powodowała, że opodatkowanie dochodu ze zbycia kryptowalut następowało według skali podatkowej⁵.

W konsekwencji przyjęcia powyższych zasad od 1 stycznia 2019 r. strata poniesiona z obrotu walutami wirtualnymi nie będzie mogła być odliczona od innych dochodów podatnika, np. ze sprzedaży akcji, czy też z prowadzonej działalności gospodarczej.

⁵ W tym kontekście zmianę przyniosła również opinia Głównego Urzędu Statystycznego, który 12 grudnia 2016 r. uznał, że obrót kryptowalutami nie może być opodatkowa-

W konsekwencji przyjęcia powyższych zasad od 1 stycznia 2019 r. strata poniesiona z obrotu walutami wirtualnymi nie będzie mogła być odliczona od innych dochodów podatnika, np. ze sprzedaży akcji, czy też z prowadzonej działalności gospodarczej. Ma to uniemożliwić manipulacje kosztami z tytułu kryptowalut dla celów obniżenia podstawy opodatkowania dochodu w ogóle. Innymi słowy, takie rozwiązanie prowadzi do stworzenia odrębnego „podkoszyka” w ramach już wydzielonego „koszyka” dla kapitałów pieniężnych/zysków kapitałowych, tak by wyizolować wynik podatkowy na obrocie walutami wirtualnymi i zapobiec kompensowaniu z innymi dochodami.

3.2. Koszty uzyskania przychodu

3.2.1. Kategorie kosztów podatkowych

W świetle art. 22 ust. 14 ustawy o PIT oraz art. 15 ust. 11 ustawy o CIT kosztami uzyskania przychodów poniesionymi w ramach obrotu kryptowalutami należy rozumieć udokumentowane wydatki bezpośrednio poniesione na nabycie lub zbycie waluty wirtualnej, w tym udokumentowane wydatki poniesione na rzecz podmiotów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (prowizje pobierane przez podmioty pośredniczące w wymianie). Zatem, tak sformułowana definicja kosztów podatkowych jako wydatków o charakterze bezpośrednim wyłącza z ich zakresu koszty inne niż bezpośrednio związane (tzw. koszty pośrednie). Dotyczy to przykładowo kosztów finansowania zakupu walut wirtualnych, tj. koszty pożyczek / kredytów.

ny zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 3 proc. przychodu ze sprzedaży (GUS, 2016).

Ważną zasadą jest założenie w definicji kosztów uzyskania przychodów dla waluty wirtualnej, że wydatki nie muszą być identyfikowane z konkretnymi strumieniami przychodowymi. Wszystkie koszty jakie podatnik poniesie w danym roku podatkowym, będzie mógł wykazać w zeznaniu rocznym, niezależnie od tego, czy w danym roku uzyska przychód, czy też nie.

Charakter bezpośredniości i powiązania z nabyciem w przytoczonej definicji okazuje się jednak problematyczny w przypadku działalności innej niż polegającej *stricte* na obrocie walutami wirtualnymi. Chodzi w tym przypadku o tzw. górników (ang. *miners*), którzy ponoszą wydatki nie tyle na

nabycie kryptowalut ale ich „wytworzenie”, co w oparciu o wykładnię literalną art. 22 ust. 14 ustawy o PIT oraz art. 15 ust. 11 ustawy o CIT prowadzić może do wniosku, że nie są oni uprawnieni do rozpoznania jako kosztów uzyskania przychodów wydatków na zakup komputerów, serwerów obliczeniowych/„koparek do kryptowalut” oraz kosztów energii elektrycznej związanej z korzystaniem z tych serwerów (sygn. 0113-KD IPT3. 4011.599.2018.1.SK)⁶.

3.2.2. Potrącalność kosztów podatkowych w czasie

Inna ważną zasadą jest założenie w definicji kosztów uzyskania przychodów dla waluty wirtualnej, że wydatki nie muszą być identyfikowane z konkretnymi strumieniami przychodowymi. Wszystkie koszty jakie podatnik poniesie w danym roku podatkowym, będzie mógł wykazać w zeznaniu rocznym, niezależnie od tego, czy w danym roku uzyska przychód, czy też nie. Bez znaczenia pozostanie wysokość przychodów, jakie rozpozna w danym roku podatkowym podatnik z tytułu obrotu kryptowalutami. W praktyce zatem może wystąpić sytuacja, w której podatnik będzie zobowiązany do rozpoznania kosztów uzyskania przychodów nawet w sytuacji, w której nie rozpoznał żadnego przychodu z obrotu kryptowalutami. Rozstrzygająca jest bowiem zasada rozpoznawania kosztów „na bieżąco”. Jed-

⁶ Odmienne na gruncie poprzedniego stanu prawnego (sygn. 0112-KD IL3-1.4011.350.2018.1.AN; sygn. 0113-KD IPT2-3.4011.526.2018.ID).

nocześnie nowy reżim przewiduje, iż ewentualna nadwyżka kosztów uzyskania przychodów nad przychodami uzyskanymi w roku podatkowym powiększa koszty uzyskania przychodów poniesione w następnym roku podatkowym (zasada „rolowania” kosztów podatkowych do przodu).

Co ważne, nowo wprowadzone przepisy mają zastosowanie również do dochodów uzyskanych z obrotu walutami wirtualnymi nabytymi przed 1 stycznia 2019 r. Nie wprowadzono bowiem przepisu przejściowego wyłączającego stosowanie nowych przepisów do takich przychodów, podczas gdy znajduje się wśród nich przepis wskazujący na sposób ujęcia wydatków poniesionych na nabycie waluty wirtualnej a nieodliczonych do końca 31 grudnia 2018 r. Tego typu wydatki powinny zostać wykazane w zeznaniu za pierwszy rok podatkowy rozpoczynający się po dniu 31 grudnia 2018 r. (Dz. U. 2018, poz. 2193, art. 23).

3.2.3. Sposób dokumentowania kosztów podatkowych

Kwestią która budziła spore kontrowersje praktyczne było także zagadnienie sposobu dokumentowania wydatków związanych z obrotem kryptowalutami w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się w sposób uproszczony na podstawie podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Trzeba wspomnieć o utrwalonej linii interpretacyjnej organów podatkowych odsyłających w tym zakresie do rozporządzenia Ministra Finansów z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. 2003 nr 152, poz. 1475), co miało znaleźć swoje uzasadnienie w twierdzeniu, że obrót walutami wirtualnymi wykazuje cechy obrotu towarami handlowymi. To z kolei prowadziło do uznania, że przedmiotowe wydatki powinny być dokumentowane na podstawie zamkniętego katalogu dowodów księgowych będących podstawą do zapisów w księdze zgodnie z § 12 ust. 3 tego rozporządzenia. Skutkowało to uznaniem przez organy podatkowe (zob. sygn. 0115-KDIT3.4011.400.2018.2.DP), że nie są wystar-

czającymi dokumentami do udokumentowania kosztów podatkowych następujące dokumenty jako niespełniające definicji dowodu księgowego:

- wydruk potwierdzenia przelewu z konta podatnika na konto giełdy kryptowalut,
- zrzut z ekranu, potwierdzający zakup kryptowalut,
- wyciąg elektroniczny z giełdy zawierający zapisy transakcji wykonanych na giełdach,
- mailowe potwierdzenie zrealizowania transakcji,
- potwierdzenie otrzymania przelewu.

Sądy administracyjne nie zgadzały się z taką restrykcyjną wykładnią (zob. sygn. I SA/Ol 201/18; sygn. I SA/Bk 225/18; sygn. I SA/Gl 464/18; sygn. I SA/Kr 740/18; sygn. I SA/Po 802/18). Podnosiły, że przyjęcie, iż koszty uzyskania przychodu mogą być wykazywane jedynie za pomocą środków dowodowych określonych w przywołanym rozporządzeniu prowadziłyby w rzeczywistości do utworzenia pozanormatywnej, nie znajdującej oparcia w regulacji ustaw o podatkach dochodowych oraz ordynacji podatkowej, przesłanki zakwalifikowania wydatku do kosztów uzyskiwania przychodu. Dochodziłoby bowiem do sytuacji, w której koszt poniesiony w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, nieudokumentowany w trybie przewidzianym aktem wykonawczym (rozporządzeniem) nie mógłby prowadzić do obniżenia podstawy opodatkowania wbrew regulacji ustawowej, co z kolei prowadziłoby do naruszenia hierarchii źródeł prawa wyrażonej w Konstytucji (art. 87 ust. 1). Jeżeli więc specyfika transakcji dokonywanych za pośrednictwem giełdy kryptowalut uniemożliwia pozyskanie dokumentów określonych w przepisach rozporządzenia, a inne dokumenty jednoznacznie będą potwierdzać zakup kryptowaluty (ilość, cenę itp.), wówczas dokumenty te mogą stanowić podstawę do zaliczenia wydatków do kosztów uzyskania przychodów.

Od początku 2019 r. przepisy podatkowe posługują się ogólnym wskazaniem obowiązku udokumentowania wydatków nie precyzując sposobów

wykazania rzeczywiście poniesionego wydatku, co powoduje że powyższe rozważania zachowują swoją aktualność również na gruncie nowo wprowadzonego reżimu. W mocy pozostaje więc komunikat Ministerstwa Finansów z kwietnia 2018 r., zgodnie z którym podatnik jest uprawniony rozpoznać koszty uzyskania przychodów dotyczące kryptowalut jeżeli w sposób rzetelny udokumentuje ponoszone wydatki (Ministerstwo Finansów, 2018, s. 2).

Na marginesie wypada dodać, że w przypadku podatników prowadzących działalność gospodarczą z pełną księgowością oraz osób dokonujących obrotu kryptowalutami poza działalnością gospodarczą stosuje się odmienny standard dokumentowania wydatków, gdzie akceptowalny jest szerszy arsenał dowodów. Odnośnie do osób nieprowadzących działalności gospodarczej wystarczającym powinien być wyciąg elektroniczny z giełdy potwierdzający kiedy i za jaką cenę kryptowaluta została zakupiona lub sprzedana.

3.3. Neutralność podatkowa wymiany kryptowalut

Nowo wprowadzony reżim opodatkowania obrotu walutami wirtualnymi sankcjonuje *express verbis*, aczkolwiek w sposób negatywny, iż nie tworzą przychodu podlegającego opodatkowaniu operacje polegające na wymianie waluty wirtualnej na inną walutę wirtualną. Konsekwencją takiego efektu po stronie przychodowej jest luźniejszy brak możliwości rozpoznania wydatków związanych z taką wymianą jako kosztów uzyskania przychodów na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 38d ustawy o PIT oraz art. 16 ust. 1 pkt 75 ustawy o CIT.

Neutralność podatkowa operacji wymiany kryptowalut na inne kryptowaluty jest spójna z częścią rozstrzygnięć sądów administracyjnych

zapadłymi na gruncie stanu prawnego obowiązującego do końca 2018 r., gdzie składy sędziowskie podzielały stanowisko podatników o technicznej niemożliwości wyliczenia rzeczywistego wymiaru podstawy opodatkowania z tytułu tego typu operacji zarówno na gruncie ustawy o PIT, jak i ustawy o CIT (zob. sygn. I SA/Kr 740/18; sygn.

I SA/Ol 201/18; sygn. I SA/Po 802/18; sygn. I SA/Kr 740/18; sygn. I SA/

Po 802/18). Rozstrzygającym

w tym wymiarze miał być argument, że możliwym jest ustalenie jedynie przybliżonej, ale nie rzeczywistej wartości kryptowaluty na moment zamiany, zaś jej wartość można wycenić dopiero w momencie sprzedaży w zamian za walutę tradycyjną bądź

dokonania zapłaty nią za towar bądź

usługę. Twierdzono również, że w przypad-

ku zamiany jednej kryptowaluty na inną kryptowalutę, zamiany takiej nie można utożsamiać z przypadkiem przewalutowania tradycyjnej waluty, gdyż bardziej właściwą analogią byłoby przyrównanie do zamiany jakichkolwiek innych praw majątkowych (np. wierzytelności). Inny argument przeciwko ujmowaniu dla celów podatkowych wymiany kryptowalut na inne kryptowaluty osadzał się na podkreśleniu braku samostnej wartości majątkowej walut wirtualnych. Kryptowaluta pełni bowiem funkcję innego niż pieniądz ekwiwalentu wartości w obrocie prowadzonym drogą elektroniczną. Podmiot, który dokonuje zamiany kryptowalut zamienia jedynie formę dysponowania tą wirtualną wartością. Zgodnie z tym stanowiskiem, nabywca kryptowaluty nie uzyskuje więc żadnego prawa materialnego lub ekspektatywy do określonego prawa. Nie przysługuje mu także roszczenie wobec żadnego podmiotu, gdyż nie może dochodzić od osób trzecich wymiany kryptowaluty na pieniądze, towary czy też usługi.

Trudno się zgodzić z poglądem o niemożliwości w każdym wypadku określenia pod-

Od początku 2019 r. przepisy podatkowe posługują się ogólnym wskazaniem obowiązku udokumentowania wydatków nie precyzując sposobów wykazania rzeczywiście poniesionego wydatku, co powoduje że powyższe rozważania zachowują swoją aktualność również na gruncie nowo wprowadzonego reżimu.

stawy opodatkowania w przypadku wymiany walut wirtualnych na inne takie waluty (podob. sygn. 0112-KDIL3-1.4011.351.2018.1.AN; sygn. 0113-KDIPT2-1.4011.527.2017.1.KO; sygn. 0113-KDIPT2-3.4011.450.2017.1.AC; sygn. I SA/GI

248/18). Zdaniem autora, przekonywujący

jest pogląd zaprezentowany w jednym z wyroków WSA, gdzie sąd uznał, że przeszkoda techniczna w rzeczywistości jest okolicznością leżącą po stronie podatnika, który z własnej woli wybrał taką formę obrotu niematerialnymi prawami majątkowymi

w postaci kryptowalut, która unie-

możliwia z uwagi na brak udostępniania przez systemy informatyczne – giełdy kryptowalut szczegółowych informacji pozwalających ustalić wartość praw na chwilę [na daną sekundę] dokonania transakcji precyzyjne ustalenie podstawy opodatkowania (sygn. I SA/Bk 226/18). Sąd rekomenduje by w takim przypadku korzystając z danych udostępnionych przez giełdę wirtualną, oszacować wartość kryptowaluty podlegającej zamianie według kursu na daną minutę (a nie według kursu na daną sekundę).

Uwzględniając trudności techniczne związane z naturą obrotu kryptowalutami – niejednokrotnie brak dostępnego kursu transakcji – ustawodawca postanowił ostatecznie uznać operacje wymiany kryptowalut za neutralne

podatkowo, podejmując decyzję z zakresu polityki podatkowej, że konsekwencje podatkowe powinny się pojawić dopiero z chwilą „wyjścia” inwestycji z waluty wirtualnej, czyli „wyjścia” na walutę fiat lub zakupiony towar bądź usługę. Jednocześnie autor jest w stanie sobie wyobrazić, że w przyszłości taki stan prawny może ulec zmianie pod warunkiem uregulowania obrotu walut wirtualnych przykładowo poprzez wprowadzenie scentralizowanych kursów oficjalnych poszczególnych kryptowalut.

3.4. Dochód, stawka oraz pobór podatku

Dochodem z odpłatnego zbycia walut wirtualnych ma być osiągnięta w roku podatkowym różnica pomiędzy sumą przychodów uzyskanych z tytułu odpłatnego zbycia kryptowalut a kosztami uzyskania przychodów. Stawka podatku wynosi 19% zarówno dla osób prowadzących i nieprowadzących działalności gospodarczej w zakresie obrotu kryptowalutami. Po zakończeniu roku podatkowego podatnicy są obowiązani do wykazania dochodu oraz obliczenia podatku w zeznaniu rocznym.

Co istotne, na mocy art. 30b ust. 5d ustawy o PIT oraz art. 22d ust. 4 ustawy o CIT dochody z odpłatnego zbycia walut wirtualnych nie łączy się z innymi dochodami, nawet wówczas podatnik będzie osiągał przychody z obrotu walutami wirtualnymi w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. W rezultacie koszty uzyskania

Stawka podatku wynosi 19% zarówno dla osób prowadzących i nieprowadzących działalności gospodarczej w zakresie obrotu kryptowalutami.

Uwzględniając trudności techniczne związane z naturą obrotu kryptowalutami ustawodawca postanowił ostatecznie uznać operacje wymiany kryptowalut za neutralne podatkowo, podejmując decyzję z zakresu polityki podatkowej, że konsekwencje podatkowe powinny się pojawić dopiero z chwilą „wyjścia” inwestycji z waluty wirtualnej, czyli „wyjścia” na walutę fiat lub zakupiony towar bądź usługę.

Dochody z odpłatnego zbycia walut wirtualnych nie łączy się z innymi dochodami, nawet wówczas podatnik będzie osiągał przychody z obrotu walutami wirtualnymi w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. W rezultacie koszty uzyskania przychodu będą mogły pomniejszać jedynie przychód osiągnięty w ramach transakcji mających za przedmiot kryptowaluty.

przychodu wynikające z obrotu walutami wirtualnymi będą mogły pomniejszać jedynie przychód osiągnięty w ramach transakcji mających za przedmiot kryptowaluty.

Ustawy podatkowe zakładają samoobliczenie podatku, bez pośrednictwa płatnika, którym teoretycznie mogłyby być giełdy bądź kantory walut wirtualnych. Została również podjęta decyzja by

na te ostatnie podmioty nie nakładać

automatycznych obowiązków sprawozdawczych w zakresie identyfikacji podatników i transakcji tych ostatnich dokonywanych za ich pośrednictwem. Podatnicy mogą natomiast z takich giełd pobrać historię transakcji. W trakcie roku podatnicy

nie będą obowiązani wpłacać zaliczek na podatek opierając się na

rocznym okresie rozliczeniowym, poprzez analogię do zasad rządzących opodatkowaniem innych przychodów z kapitałów pieniężnych.

tomiaś „kopanie” odbywa się na zlecenie podmiotu trzeciego, przykładowo w oparciu o umowę zlecenie lub umowę o pracę, wówczas wartość pozyskanych walut zostanie opodatkowana jak wynagrodzenie za

realizację pracy lub zlecenia. Z perspektywy systemowej rozwiązanie powyższe nie będzie prowadzić do podwójnego opodatkowania „kopacza”. Intuicyjnie można byłoby bowiem postawić tezę o takim podwójnym opodatkowaniu, tj. raz na moment otrzymania wynagrodzenia, oraz drugi raz na moment zbycia tak pozyskanej waluty wirtualnej, przykładowo gdy „górnik” zapłaci taką walutą za towar bądź usługę. Niemniej, „górnik”, który sprzeda otrzymane w ramach wynagrodzenia waluty wirtualne, do kosztów uzyskania przychodów zaliczyć będzie mógł równoważność tej waluty, jaka była przyjęta do opodatkowania wynagrodzenia.

W trakcie roku podatnicy nie będą obowiązani wpłacać zaliczek na podatek opierając się na rocznym okresie rozliczeniowym, poprzez analogię do zasad rządzących opodatkowaniem innych przychodów z kapitałów pieniężnych.

Nowe przepisy różnicują status prawno-podatkowy podatników, którzy pozyskują kryptowaluty na własną rzecz oraz tych, którzy „kopią” na rzecz podmiotu trzeciego.

3.5. Kwalifikacja podatkowa „kopaczy” kryptowalut

Nowe przepisy różnicują status prawno-podatkowy podatników, którzy pozyskują kryptowaluty na własną rzecz oraz tych, którzy „kopią” na rzecz podmiotu trzeciego. Jeśli kopacz pozyskuje wirtualną walutę na własny rachunek w sposób pierwotny, tj. poprzez „wydobycie” przy wykorzystaniu mocy obliczeniowej komputera, wówczas przychód podatkowy powsta-

ły z tytułu sprzedaży kryptowaluty albo jej zamianie na towar lub usługę zostanie zakwalifikowany odpowiednio jako przychód z kapitałów pieniężnych lub zysków kapitałowych. Do momentu wyzbycia się tak pozyskanej waluty wirtualnej „górnik” nie odnotuje żadnych skutków podatkowych. Jeśli na-

Sytuacja prawnopodatkowa obrotu walutami wirtualnymi na gruncie podatku od towarów i usług uległa ustabilizowaniu na długo przed podatkami dochodowymi, aczkolwiek tutaj ośrodkiem decyzyjnym okazał się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

4. Podatek od towarów i usług

Sytuacja prawnopodatkowa obrotu walutami wirtualnymi na gruncie podatku od towarów i usług uległa ustabilizowaniu na długo przed podatkami dochodowymi, aczkolwiek tutaj ośrodkiem decyzyjnym okazał się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Pierwotnie polskie organy podatkowe zajmowały stanowisko,

że sprzedaż kryptowalut przez podatnika stanowi odpłatne świadczenie usług i jako takie podlega opodatkowaniu według podstawowej (23%) stawki VAT. Organami te uznawały, że waluta wirtualna nie może zostać uznana za środek płatniczy, czego skutkiem podatnicy dokonujący jej obro-

tu nie mogli korzystać ze zwolnienia od opodatkowania (zob. sygn. IBPP2/443-258/13/ICz; sygn. IPTPP2/443-52/14-6/IR).

Zmiana w powyższym zakresie nastąpiła wraz z wydaniem 22 października 2015 r. przez TSUE orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie *Skatteverket przeciwko Davidowi Hedqvistowi* (sygn. C-264/14). Po pierwsze, Trybunał uznał, że waluta wirtualna nie stanowi „rzeczy” w rozumieniu dyrektywy VAT, w efekcie czego transakcje polegające na wymianie waluty fiat (np. PLN, EUR, USD) na jednostki waluty wirtualnej i odwrotnie, dokonywane za zapłatą kwoty odpowiadającej wynagrodzeniu marży, wynikającej z różnicy pomiędzy ceną po jakiej przedsiębiorca nabywa waluty, a ceną po jakiej je sprzedaje klientom, należy zaklasyfikować jako podlegające opodatkowaniu świadczenie usługi na potrzeby tej dyrektywy. Po drugie, Trybunał doszedł do wniosku, że wykonanie tego typu usługi podlega zwolnieniu od opodatkowania na mocy szczególnego zwolnienia dla transakcji dotyczących walut, gdzie z uwagi na różnice pomiędzy różnymi wersjami językowymi dyrektywy i skutkującym tym niewystarczającym rezultatem wykładni językowej przepisu sankcjonującego to zwolnienie, uznał, że na potrzeby dyrektywy VAT pojęcie „waluty” należy wyklądać szeroko. Rezultatem tego zabiegu interpretacyjnego zwolnienie w VAT dla transakcji dotyczących walut dotyczyć powinno zarówno walut tradycyjnych, jak i walut „nietradycyjnych”, których jedynym przeznaczeniem jest funkcja środka płatniczego. Tę konkluzję należy rozszerzyć również na przypadek zakupu towarów i usług przy wykorzystaniu waluty wirtualnej, gdzie kryptowaluty jako forma płatności nie kreuje konsumpcji ale służy jej mierzaniu.

Przytoczone rozstrzygnięcie TSUE wpłynęło następnie w sposób pozytywny dla podatników na linię interpretacyjną polskich organów podat-

kowych dotyczącą kwestii opodatkowania VAT obrotu kryptowalutami. Od tego momentu władze podatkowe w odpowiedzi na wnioski o indywidualne interpretacje podatkowe zgodnie potwierdzają, że sprzedaż przez podatnika walut wirtualnych pozyskanych w sposób pierwotny, tj. w drodze „wydobycia” za pomocą mocy obliczeniowej komputerów, jak również w sposób pochodny, tj. nabytych uprzednio od podmiotów trzecich (giełd wirtualnych, indywidualnych posiadaczy), powinno być uznane za usługę zwolnioną od podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 7 ustawy o VAT (zob. sygn. ILPP5/4512-1-5/16-4/IP; sygn. 0111-KDIB3-3.4012.152.2017.3.MS; sygn. 0111-KDIB3-1.4012.816.2017.3.ICz; sygn. 0114-KDIP4.4012.640.2018.3.EK). Warunkiem takiej klasyfikacji jest by miejsce świadczenia tych czynności, a zarazem ich opodatkowania było na terytorium Polski⁷. Ministerstwo Finansów w komunikacie z kwietnia 2018 r. klasyfikuje waluty wirtualne wprost jako środki płatnicze dla celów VAT (Ministerstwo Finansów, 2018, s. 3). Obrót kryptowalutami jak sprzedaż lub zamiana, o ile podlega opodatkowaniu VAT, korzysta ze zwolnienia z VAT (sygn. I SA/Łd 54/16; sygn. III SA/Wa 2882/15). Kluczowym warunkiem poprawności powyższego rozumowania jest warunek by osoba dokonująca zbycia kryptowalut była podatnikiem VAT, co znajduje bezpośrednie uzasadnienie w wyroku TSUE (sygn. III SA/Wa 180/17). Z drugiej strony, należy pamiętać, że co do zasady podatnik nie ma prawa do odliczenia VAT od nabywanych towarów i usług związanych z działalnością w zakresie wydobywania, jak i kupna lub sprzedaży kryptowalut.

Trybunał doszedł do wniosku, że zwolnienie w VAT dla transakcji dotyczących walut dotyczyć powinno zarówno walut tradycyjnych, jak i walut „nietradycyjnych”, których jedynym przeznaczeniem jest funkcja środka płatniczego.

⁷ Na temat zróżnicowania konsekwencji w VAT w zależności od miejsca świadczenia usług, tj. w Polsce, w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim – zob. sygn. 0115-KDIT1-1.4012.450.2018.2.MN.

5. Podatek od czynności cywilnoprawnych

Rok 2018 przyniósł również zmiany w zasadach opodatkowania obrotu kryptowalutami w zakresie podatku od czynności cywilnoprawnych (PCC). Do tego momentu zgodnie z ogólnymi zasadami umowa sprzedaży oraz zamiany kryptowaluty, stanowiącej prawo majątkowe, podlegała opodatkowaniu PCC na mocy art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a tej ustawy o PCC (Dz.U. 2000 nr 8,6 poz. 959, ze zm.). Taka wykładania zakłada, że na potrzeby PCC waluta wirtualna jest klasyfikowana jako „prawo majątkowe”. Zatem, w przypadku umowy sprzedaży obowiązek uiszczenia podatku w wysokości 1% wartości rynkowej zbywanej kryptowaluty ciąży na kupującym. Przy umowie zamiany obowiązek zapłaty podatku również w wysokości 1% wartości rynkowej prawa majątkowego ciąży solidarnie na obydwu stronach transakcji. Taki stan prawny prowadził do tego, że podatek PCC był istotnym kosztem w przypadku obrotu kryptowalutami, gdy ten obrót zakłada wielokrotne w ciągu dnia skupowanie kryptowalut i ich odsprzedawanie po korzystniejszym kursie. W niektórych przypadkach wydatek na PCC mógł wręcz przewyższyć zysk z obrotu danego dnia. Dodatkowo, wiązał się z tym uciążliwy obowiązek sporządzania z osobna deklaracji P-CC3 od każdej transakcji obrotu walutami wirtualnymi, co przy licznych transakcjach skutkowało obowiązkiem złożenia również licznych deklaracji podatkowych (sygn. IPPB2/436-304/14-2/AF).

Ustawa o PCC przewiduje co prawda wyłączenie od opodatkowania PCC na podstawie art. 2 ust. 4 dla przypadku umowy sprzedaży lub zamiany kryptowalut objętych podatkiem VAT w zakresie, w jakim dana transakcja podlega opodatkowaniu VAT lub jeżeli przynajmniej jedna ze stron czynności jest zwolniona z VAT z ty-

tułu jej dokonania. Celem skorzystania z takiego wyłączenia potrzebna jest jednak informacja na temat drugiej strony transakcji, ażeby móc określić właściwe skutki na gruncie VAT (sygn. 0111-KDIB4.4014.226.2018.4.PM). W praktyce, w przypadku handlu na giełdzie kryptowalut nie jest możliwym zidentyfikowanie czy zakup został dokonany od osoby fizycznej bądź też przedsiębiorstwa, ani czy ta druga strona transakcji dokonała obrotu w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, gdyż kontrahenci są zazwyczaj dla siebie anonimowi. Użytkownicy giełd kryptowalut takiej wiedzy mogą więc nie posiadać, chyba że druga strona transakcji sama się ujawni.

Jeszcze inne wyzwania interpretacyjne mógł również sprawiać zapis z art. 1 ust. 4 pkt ustawy o PCC, który uzależnia obowiązek podatkowy w PCC od tego czy prawo majątkowe jest wykonywane na terytorium Polski lub jeżeli jest ono wykonywane poza Polską, to czy jego nabywca

ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Polskie i umowa sprzedaży lub wymiany została dokonana na terytorium Polski. Na gruncie obrotu kryptowalut, jeżeli prawo majątkowe nabywane jest za pośrednictwem giełdy kryptowalut, to dla oceny miejsca dokonania czynności zastosowanie powinien znaleźć Kodeks cywilny (art. 70 § 2), zgodnie z którym jeżeli oferta jest składana w postaci elektronicznej, wówczas umowę uważa się za zawartą w miejscu zamieszkania albo w siedzibie składającego ofertę w chwili zawarcia umowy (sygn. 0111-KDIB2-2.4014.85.2018.1.SK; sygn. 0111-KDIB4.4014.266.2018.2.BD).

Kryterium decydującym o miejscu zawarcia umowy sprzedaży w postaci elektronicznej jest więc miejsce zamieszkania albo siedziba składającego ofertę zakupu. W rzeczywistości obrotu walutami na giełdach międzynarodowych może być trudno określić, jakie są rzeczywiste siedziby stron umo-

Podatek PCC był istotnym kosztem w przypadku obrotu kryptowalutami, gdy ten obrót zakłada wielokrotne w ciągu dnia skupowanie kryptowalut i ich odsprzedawanie po korzystniejszym kursie. W niektórych przypadkach wydatek na PCC mógł wręcz przewyższyć zysk z obrotu danego dnia.

wy, a także gdzie w istocie taka umowa została zawarta.

Żeby wyjść naprzeciw ewidentnemu niedopasowaniu ustawy o PCC do rynkowej praktyki obrotu kryptowalutami w dniu 12 lipca 2018 r. zostało opublikowane z mocą od dnia następnego rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie zaniechania poboru podatku od czynności cywilnoprawnych od umowy sprzedaży lub zamiany waluty wirtualnej (Dz.U. 2018, poz. 1346). To zaniechanie poboru podatku dotyczy podatników nabywających w drodze

umowy sprzedaży lub zamiany waluty wirtualnej, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 26 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W uzasadnieniu do projektu przedmiotowego rozporządzenia Minister Finansów dostrzegł powyższe problemy stwierdzając wprost (...), *stosowanie ścisłej wykładni przepisów ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych może skutkować nałożeniem na podatników obowiązków niemożliwych do wykonania, prowadzących w wielu przypadkach do konfiskaty majątku, a tym samym naruszeniem konstytucyjnej zasady dotyczącej prawa do ochrony własności* (Uzasadnienie, Dz.U. 2018, poz. 1346, s. 2). Co więcej, takie zaniechanie poboru zapewnia spójność systemową na gruncie ustawy o PCC odnośnie do operacji gospodarczych obejmujących prawa majątkowe o podobnym charakterze, tj. instrumenty finansowe oraz waluty obce, które korzystają ze zwolnienia od podatku.

Zaniechanie poboru podatku ma zastosowanie do umowy sprzedaży lub zamiany waluty wirtualnej dokonanych od dnia wejścia w życie rozporządzenia do dnia

30 czerwca 2019 r. i dotyczy wszystkich podatników dokonujących obrotu na giełdzie walutami wirtualnymi, bez względu na liczbę dokonanych czynności i wartość przedmiotu transakcji.

6. Podsumowanie

Konsekwencje podatkowe obrotu kryptowalutami nie zostały zharmonizowane w Unii Europejskiej, gdzie w obszarze podatków bezpośrednich (PIT oraz CIT) rozstrzygające

pozostają zasady obowiązujące w poszczególnych państwach członkowskich, podczas gdy w obszarze podatków pośrednich (VAT) mamy do czynienia z harmonizacją „tylnymi drzwiami”, czyli poprzez rozstrzygnięcie Sądu unijnego.

W polskich uwarunkowaniach najbardziej srogimi – ale już nieaktualnymi – skutkami braku szczególnych regulacji podatkowych nakierowanych na handel walutami wirtualnymi było obciążenie dochodów osób fizycznych według progresywnej stawki 32% PIT oraz każdorazowej transakcji obrotu kryptowalutami 1% PCC.

Idée fixe wprowadzonego od początku 2019 r. reżimu opodatkowania kryptowalut do podatków dochodowych było zapewnienie prostoty tego reżimu. Pozwala to uniknąć zarzuty niegdyś formułowanego w orzecznictwie, że *specyfika obrotu kryptowalutami nie daje się pogodzić z obowiązującymi przepisami prawa podatkowego, nienadążającego za rozwijającymi się i ciągle nowymi formami działalności gospodarczej podatników* (sygn. I SA/Po 802/18).

Nowo wprowadzony reżim opodatkowania obrotu walutami wirtualnymi odpowiada na kluczowe wątpliwości interpretacyjne z którymi musieli się mierzyć podatnicy przed tą datą, co zostało także docenione przez praktyków (Wirski, 2019, 48). W szczególności aktualne przepisy odpo-

Żeby wyjść naprzeciw ewidentnemu niedopasowaniu ustawy o PCC do rynkowej praktyki obrotu kryptowalutami w dniu 12 lipca 2018 r. zostało opublikowane z mocą od dnia następnego rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie zaniechania poboru podatku od czynności cywilnoprawnych od umowy sprzedaży lub zamiany waluty wirtualnej

Idée fixe wprowadzonego od początku 2019 r. reżimu opodatkowania kryptowalut do podatków dochodowych było zapewnienie prostoty tego reżimu.

wiadają wprost na pytania dotyczące kwalifikacji przychodu z obrotu kryptowalutami do właściwego źródła przychodów, sposobu rozliczania kosztów uzyskania przychodów, czy też zdefiniowania skutków podatkowych zamiany kryptowalut lub zapłaty nimi za towary lub usługi. Rozwiązania w obu ustawach o podatkach dochodowych są analogiczne w zakresie zasad ustalania przychodów, kosztów oraz dochodów (strat).

Nowe przepisy wprowadzają niewątpliwie porządek do podatkowych kwestii obrotu wirtual-

nymi walutami starając się osiągnąć kompromis pomiędzy pewnością i preferencją nowych wytycznych (przejawiającą się m.in. w opodatkowaniu na moment wyjścia z „inwestycji” kryptowalutowej, 19% stawką liniową dla wszystkich podatników – nie tylko tych prowadzących działalność gospodarczą, braku zaliczek w toku roku podatkowego) a ochroną interesu Skarbu Państwa (zakładającą niełączenie wyniku podatkowego z obrotu kryptowalutami z innymi dochodami).

Abstract

Taxation of cryptocurrency's trade - directions and tax policy decisions

Taxation of trading in cryptocurrencies raised many doubts by the end of 2018, in particular in light of the lack of special rules in relation to income taxes and tax on civil law transactions. Since 1 January 2019, the Polish legislator has decided to introduce into the Polish tax system a new and comprehensive regime sanctioning tax effects related to the virtual currency business in relation to both income taxes, while in mid-2018 a decision was taken to abandon for one year the collection of tax on civil law transactions. Trading in virtual currencies also produces certain effects in relation to the value added tax (tax on goods and services), in relation to which the leading role should be attributed to the 2015 judgment of the Court of Justice of the European Union. The intention of this article is to present an analysis of the rules related to the taxation of cryptocurrencies deepened by an indication of practical problems in their application and tax policy decisions, which in their assumption, were aimed to resolve these problems. Where appropriate, the author will also refer to tax situation before the changes were introduced.

Keywords: virtual currency, cryptocurrency, income tax, VAT, PCC, trade

JEL Classification: K34

Bibliografia

- Bal A. (2018), *Taxation, Virtual Currency and Blockchain*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.
- Bitcoin-online.pl (2018), <https://bitcoin-online.pl/aktualnosci-ze-swiata-bitcoin/item/358-knf-grupa-do-spraw-blockchain-i-kryptowalut> [dostęp: 8.04.2019].
- CoinMarketCap (2017), <https://coinmarketcap.com/> [dostęp: 8.04.2019].
- Europejski Bank Centralny (2012), *Virtual Currency Schemes*, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf> [dostęp: 8.04.2019].
- Girasa R. (2018), *Regulation of Cryptocurrencies and Blockchain Technologies*, Londyn rok???
- He D., Habermeyer K., Leckow R., Haksar V., Almeida Y., Kashima M., Kyriakos-Saad N., Oura H., Saadi Sedik T., Stetsenko N., Verdugo-Yepes C. (2016), *Virtual Currencies and Beyond: Initial Considerations*, SDN/16/03, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1603.pdf> [dostęp: 8.04.2019].
- Houben R., Snyers A. (2018), *Cryptocurrencies and blockchain. Legal context and Implications for financial crime, money laundering and tax evasion*, Study requested by the TAX3 committee, Parlament Europejski, <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150761/TAX3%20Study%20on%20cryptocurrencies%20and%20blockchain.pdf> [dostęp: 8.04.2019].
- Wirski J. (2019), *Opodatkowanie obrotu kryptowalutami na gruncie podatków dochodowych w świetle zmian od 1.01.2019 r. – zagadnienia praktyczne*, „Przegląd Podatkowy” 2019, nr 1.
- Główny Urząd Statystyczny (2016), <https://stat.gov.pl/metainformacje/interpretacje-klasyfikacji/interpretacje-informacje-o-zmianach>, [dostęp: 8.04.2019].

The Law Library of Congress (2018), *Regulation of Cryptocurrency Around the World*, <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/cryptocurrency-world-survey.pdf> [dostęp: 8.04.2019].

Minister Finansów (2013), Pismo do Marszałka Sejmu z 28 czerwca 2013 r., nr BPS/O43-30-1238/13.

Ministerstwo Finansów (2018), *Skutki podatkowe obrotu kryptowalutami w PIT, VAT i PCC*, https://mf-arch2.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dla-mediow/informacje-prasowe/-/asset_publisher/6PxF/content/skutki-podatkowe-obrotu-kryptowalutami-w-pit-vat-i-pcc/pop_up?redirect=https%3A%2F%2Fmf-arch2.mf.gov.pl%2Fministerstwo-finansow%2Fdla-mediow%2Finformacje-prasowe%3Fp_id%3D101_INSTANCE_6PxF%26p_p_lifecycle%3Do%26p_p_state%3Dpop_up%26p_p_mode%3Dview%26p_r_p_564233524_tag%3Dkryptowaluty%26_101_INSTANCE_6PxF_changeViewTo%3Dabstracts#p_p_id_101_INSTANCE_6PxF (dostęp: 8.05.2019).

Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego (2017), *Komunikat Narodowego Banku Polskiego i Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie „walut wirtualnych*.

https://www.nbp.pl/aktualnosci/wiadomosci_2017/komunikat-waluty-wirtualne.pdf [dostęp: 8.04.2019].

OECD/G-20 Base Erosion and Profit Shifting Project (2018), *Tax Challenges Arising from Digitalisation – Interim Report*, <http://www.oecd.org/ctp/tax-challenges-arising-from-digitalisation-interim-report-9789264293083-en.htm> [dostęp: 8.04.2019]

Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 1991 nr 80, poz. 350, ze zm.).

Ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 1992 nr 21, poz. 86, ze zm.).

Ustawa z 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. 2000 nr 86, poz. 959 ze zm.).

Ustawa z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. 2018, poz. 723).

Ustawa z 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych (Dz.U. 2018, poz. 2193).

Uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2860).

Uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (druk nr 2233).

Rozporządzenie Ministra Finansów z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. 2003 nr 152, poz. 1475)

Rozporządzenie Ministra Finansów z 11 lipca 2018 r. w sprawie zaniechania poboru podatku od czynno-

ści cywilnoprawnych od umowy sprzedaży lub zamiany waluty wirtualnej (Dz.U. 2018, poz. 1346).

Wyroki sądowe

Sygn. C-264/14, Wyrok TSUE z 22 października 2015 r. w sprawie Skatteverket przeciwko Davidowi Hedqvistowi, ECLI:EU:C:2015:718.

Sygn. II FSK 488/16, NSA w wyroku z 6 marca 2018 r.

Sygn. III SA/Wa 3374/14, WSA w Warszawie w wyroku z 11 września 2015 r.

Sygn. I SA/Gd 1551/15, WSA w Gdańsku z 16 grudnia 2015 r.

Sygn. I SA/Łd 54/16, WSA w Łodzi w wyroku z 23 marca 2016 r.

Sygn. III SA/Wa 2882/15, WSA w Warszawie w wyroku z 8 grudnia 2016 r.

Sygn. III SA/Wa 180/17, WSA w Warszawie w wyroku z 6 grudnia 2017 r.

Sygn. I SA/Gl 248/18, WSA w Gliwicach w wyroku z 11 kwietnia 2018 r.

Sygn. I SA/Ol 201/18, WSA w Olsztynie z 9 maja 2018 r.

Sygn. I SA/Bk 225/18, WSA w Białymstoku z 6 czerwca 2018 r.

Sygn. I SA/Bk 226/18, WSA w Białymstoku w wyroku z 6 czerwca 2018 r.

Sygn. I SA/Gl 464/18, WSA w Gliwicach w wyroku z 11 września 2018 r.

Sygn. I SA/Kr 740/18, WSA w Krakowie w wyroku z 5 października 2018 r.

Sygn. I SA/Po 802/18, WSA w Poznaniu w wyroku z 19 grudnia 2018 r.

Interpretacje podatkowe

Sygn. IBPP2/443-258/13/ICz, Dyrektor IS w Katowicach w interpretacji z 21 czerwca 2013 r.

Sygn. IPTPP2/443-52/14-6/IR, Dyrektor IS w Łodzi w interpretacji z 7 kwietnia 2014 r.

Sygn. IPPB2/436-304/14-2/AF, Dyrektor IS w Warszawie w interpretacji z 10 lipca 2014 r.

Sygn. ILPP5/4512-1-5/16-4/IP, Dyrektor IS w Poznaniu w interpretacji z 6 kwietnia 2016 r.

Sygn. 0113-KDIPT2-3.4011.450.2017.1.AC, Dyrektor KIS w interpretacji z 5 stycznia 2018 r.

Sygn. 0111-KDIB3-3.4012.152.2017.3.MS, Dyrektor KIS w interpretacji z 23 lutego 2018 r.

Sygn. 0113-KDIPT2-1.4011.527.2017.1.KO, Dyrektor KIS w interpretacji z 2 marca 2018 r.

Sygn. 0111-KDIB3-1.4012.816.2017.3.ICz, Dyrektor KIS w interpretacji z 6 marca 2018 r.

Sygn. 0111-KDIB2-2.4014.85.2018.1.SK, Dyrektor KIS w interpretacji z 22 sierpnia 2018 r.

Sygn. 0115-KDIT1-1.4012.450.2018.2.MN, Dyrektor KIS w interpretacji z 20 września 2018 r.

Sygn. 0111-KDIB4.4014.226.2018.4.PM, Dyrektor KIS w interpretacji z 28 września 2018 r.

Sygn. 0111-KDIB4.4014.266.2018.2.BD, Dyrektor KIS w interpretacji z 1 października 2018 r.

Sygn. 0112-KDIL3-1.4011.350.2018.1.AN, Dyrektor KIS
w interpretacji z 19 października 2018 r.
Sygn. 0112-KDIL3-1.4011.351.2018.1.AN, Dyrektor KIS
w interpretacji z 31 października 2018 r.
Sygn. 0113-KDIPT2-3.4011.526.2018.ID, Dyrektor KIS
w interpretacji z 23 listopada 2018 r.

Sygn. 0115-KDIT3.4011.400.2018.2.DP, Dyrektor KIS
w interpretacji z 26 listopada 2018 r.
Sygn. 0114-KDIP4.4012.640.2018.3.EK, Dyrektor KIS
w interpretacji z 11 grudnia 2018 r.
Sygn. 0113-KDIPT3. 4011.599.2018.1.SK, Dyrektor KIS
w interpretacji z 26 marca 2019 r.

Centrum Analiz i Studiów Podatkowych
Centre for Analyses and Studies of Taxation

· WYDAWCA ·

CENTRUM ANALIZ I STUDIÓW PODATKOWYCH SGH · Warszawa 02-554 · Al. Niepodległości 162
DOMINIK J. GAJEWSKI (redaktor naczelny) · GRZEGORZ GOŁĘBIOWSKI · TOMASZ GRZYBOWSKI (sekretarz redakcji)

· KONTAKT ·

analizyistudiacasp@gmail.com · www.sgh.waw.pl/casp